

KARD ÉS LANT

A TÖRTÉNELMI VITÉZI REND PEST TÖRZSSZÉKÉNEK
KULTURÁLIS ÉS IRODALMI HÍRLEVELE 2022 JÚNIUS

N A P I S T E N H A V A

Június 1.

537 éve, Hunyadi Mátyás elfoglalja Bécsset

Koroknyai Ottó: *Mátyás Bécs előtt*

*S nyögte Mátyás bús hadát
Bécsnek büszke vára.
(Kölcsey Ferenc: Himnusz)*

Az 1458-ban magyar trónra lépett Hunyadi Mátyás és III. Frigyes német-római császár viszonya a kezdetektől feszült volt. Az császár 1458-ban igényt támasztott a magyar trónra is, hiszen 1440 óta nála volt az Erzsébet királynő által elzálogosított Szent Korona. Mátyást e nélkül választották királlyá 1458 januárjában, a Duna jegén. Külön regénybe illő diplomáciai tárgyalások után Frigyes 1463-ban kiadta az uralkodói jelvényt a hatalmát addigra megszilárdító Mátyásnak, akit még ebben az évben Székesfehérváron

megkoronáztak. Ám a császár soha nem mondott le magyar trónigényéről, sőt gyakorolta is a hatalmat a mai Burgenland területe felett.

III. Frigyes a cseh konfliktusban Mátyás ellenfeleit támogatta, a török támadások idején gyakran támadta a nyugati határszéleket. A magyar király 1477-ben üzent hadat a császárnak, aki befogadta az önkénye elől kincstárával elmenekülő esztergomi érseket. Mátyás villámhadjárata során elfoglalta Alsó-Ausztriát, és ostrom alá vette Bécset, de az év végén pápai közvetítéssel békét kötött Frigyessel. A császár vállalta, hogy beiktatja Mátyást Csehország hűbéreibe (ami választófejedelemi címmel is járt), és százezer forint hadisarcot fizet. A leleményes Habsburg később csak az összeg felét fizette ki, de a beiktatásra végül is 1477 decemberében sor került.

A két uralkodó között ezután is napirenden maradtak a torzsalkodások. 1479-ben Frigyes még csapatok toborzásába is belekezdett, Mátyás pedig 1482-ben ismét hadat üzent, és megindult a második osztrák háború. A háború első két éve jórészt Alsó-Ausztriára korlátozódott, a karintiai rendek azonban már 1482-ben különbékét kötöttek Mátyással. 1483-ban a magyar csapatok bevették a Bécs melletti Klosterneuburgot, a császár a biztonságosabb stájer Grazba menekült. A következő évben Stájerország és Karintia feldúlására is sor került, a fő hadszíntér azonban Alsó-Ausztria maradt. Bécs városa körül 1485 januárjában zárult be a magyar ostromgyűrű.

A Philostratus krónika egyik iniciáléján Corvin János a fekete sereg zászlájának első ismert ábrázolásával.

Június 3.

123 éve, hogy megszületett Békésy György biofizikus

Békésy György

„Mikor Svájcban éltem, minden csendes és nyugodt volt, a fennmaradás nem jelentett problémát. Magyarországon más a világ, az élet állandó küzdelmet jelentett, szinte mindenért, de a küzdelem nem eredményezett pusztulást. Egyszer elveszítettük, máskor megnyertük, de mindig életben maradtunk. Az embernek szüksége van erőpróbára és ez Magyarországnak egész történelme folyamán adva volt.”

Békésy György (Georg von Békésy) (Budapest, 1899. június 3. – Honolulu, 1972. június 13.) magyar–amerikai biofizikus. 1961-ben elnyerte az orvostudományi Nobel-díjat „a belső fül, a csiga ingerlésének fizikai mechanizmusával kapcsolatos felfedezéseiért”.

Június 4.

102 éve, hogy a magyar küldöttség aláírja a Nagy Háború utáni békediktátumot Versailles-ban, az ún. Nagy-Trianon kastélyban

A magyar békeszerződés aláírása a Nagy-Trianon palota Cotelle termében

„A budapesti templomokban ma délelőtt megkondultak a harangok, a gyártelepek megszólaltatták szirénáikat és a borongós levegőben tovahömpölygő szomorú hanghullámok a nemzeti összeomlás fájdalmas gyászát jelentették... Ma tehát elszakították tőlünk a ragyogó magyar városokat, a kincses Kolozsvárt, a Székelyföldet, a Rákocziak Kassáját, a koronázó Pozsonyt, az iparkodó Temesvárt, a vértanúk városát, Aradot és a többi mind, a drága, szép magyar centrumokat. Ma hazátlanná tettek véreink közül sok millió hű és becsületes embert. A város és az ország némán, méltóságteljesen, de komor daccal tüntetett az erőszakos béke ellen. Egész Budapest a gyászünnepek hatása alatt állott.” (A korabeli sajtó beszámolója.)

12 esztendeje, hogy a Magyar Országgyűlés törvény alkotott arról, hogy Június 4.-e, a Nemzeti Összetartozás Napja legyen

„Magyarságunk bennünket összekapcsol. Minket nem szavak, nem jelszavak, nem jelvények, nem mivoltunknak mesterséges üres definíciói kapcsolnak össze, hanem nemzedékek öntudata, akarata és hagyományai...” (Teleki Pál)

„Trianon árnyékában élve feledjünk el minden személyi sérelmet, pártoskodást és nyújtsunk testvérkezecet mindenkinek, aki szívében és szándékában magyar még, még akkor is, ha nézeteink sok mindenben nem egyeznek." (Wass Albert)

„Míg Isten megtart minket,
S nyelvében él a nemzet,
Addig ezer gyökér összeköt itt
Minden magyar lelket. (Kárpátia)

„Egy nemzet akkor hal meg igazán, ha elfelejti múltját, ha két kézzel tépi ki önnön gyökereit!" (Fonyódi Tibor)

„Ha összefogunk, rengeteg mindent el tudunk érni, mint nemzet, mint embertársak, mint barátok, akár csak a gyufaszálak közösen, törhetetlenek és sebezhetetlenek vagyunk!" (Berkes Olivér)

Székelyek, ott a bércek szikla-mellén,
üljeteK mellém!

Magyarok ott a Tisza partján,
magyarok ott a Duna partján,
magyarok ott a tót hegyek közt
s a bácskai szőlőhegyek közt,
üljeteK mellém.

Magyarok Afrikában, Ázsiában,
Párisban, vagy Amerikában,
üljeteK mellém! (Dsida Jenő)

Június 5.

549 éve, hogy megjelent az első Magyarországon nyomtatott könyv, a Chronica Hungarorum

„Az vezérelt, hogy hittem, ez minden magyar embernek kedves örömet fog okozni, szülőföldjét ugyanis mindenki jobban szereti és többre becsüli más országoknál, mindenki ég a vágytól, hogy elődei életét megismerje és emlékezésre méltó cselekedeteit utánozhassa, a szerencsétlenségeket pedig, amelyek őket érték, elkerülhesse..." (Hess András a latin nyelvű előszóban.)

Az első Magyarországon nyomtatott könyv Hess András 1472-ben létesített budai műhelyében látott napvilágot 1473-ban. Alig két évtizeddel Gutenberg 42-soros bibliájának, Európa első nyomtatott könyvének elkészülte után! A magyar könyvnyomtatás egy évvel megelőzte Londont, és kilenc év előnye volt Béccsel szemben!

A *Chronica Hungarorum*

Chronica Hungarorum (A magyarok krónikája) címen 1473. június 5-én (pünkösöd vigiliáján) került ki Hess András budai nyomdájából a nyomda első terméke, amely egyben az első Magyarországon nyomtatott könyv volt. Hess 1472 nyarán kezdhette meg a Budai Krónika néven is ismert mű elkészítését. A munka tíz hónapig tartott, és 1473 Pünkösdjére készült el, amit a könyv befejező soraiból, a kolofonból ismerünk. A Budai krónika néven is közismert latin nyelvű mű a magyar nép történetét dolgozta fel a kezdetektől saját koráig. Más nemzeteknél ritkán fordult elő, hogy első nyomtatványként világi könyveket jelentessenek meg.

A *Chronica Hungarorum* több történeti mű összeolvasztása révén jött létre. A mű szerzője az Anjou-kor krónikái közül Kálti Márk Bécsi Képes Krónikáját és János minorita barát munkáját, valamint a Küküllei János által írt Nagy Lajos életrajzot használta fel. Első része a magyarok történetét a honfoglalástól Károly Róbert uralkodásáig, 1334-ig tárgyalja. Második szövegegysége az 1335-1342 közötti korszak eseményeit tartalmazza. A harmadik egység Nagy Lajos király történetét taglalja trónra lépése és halála között, míg a negyedik az 1382-1468 közötti időszak uralkodóival kapcsolatos adatokat és családi vonatkozásokat ismerteti.

A krónikát - mint az ősnymtatványokat - címlap nélkül nyomtatták. A nyomdász egyetlen betűtípust, a római eredetű reneszánsz antikva betűket használta. Inicialéit kézzel festették, egyéb dísz a 70 levélből (azaz 133 nyomtatott lapból) álló, kis folio alakú könyv nem tartalmaz.

A kor szokása szerint valószínűleg 200-240 példányban készült el, mely példányok gyorsan elkeltek. Néhány esztendővel később már nem is állt rendelkezésre példány, de kéziratok másolatai ekkor is terjedtek. Az érdeklődés még az 1480-as évek végén is tartott, az 1488-ban megjelent Thuróczy-féle nyomtatott krónika - amely erősen támaszkodott a magyar krónikának a Hess-féle budai kiadására - nagy könyvsiker lett, három hónap alatt két kiadása jelent meg, vagyis újra kellett nyomni.

Mára tíz példányban maradt fenn. Ezek közül csak két példány maradt az utókorra az eredeti, budai könyvkötő-műhelyből származó díszes kötésben. Magyarországon kettő található: az egyiket az Országos Széchényi Könyvtárban, a másikat a budapesti Egyetemi Könyvtárban őrzik. Az OSZK példányát 1843-ban József főherceg, Magyarország nádora vásárolta a gyűjteménynek. A legutóbbi, egy addig ismeretlen példány 1990-ben egy müncheni aukción került kalapács alá, csaknem félmillió márkáért kelt el.

Hess András a mű előszavában maga írta le, hogyan és miért jött Rómából Magyarországra: Kárai László budai prépost, Mátyás király római követe hívta Budára, ahol ő 1472-ben berendezte Magyarország első nyomdai műhelyét. Hess budai műhelye méretei lapján nem tartozott korának jelentős nyomdái közé. Munkamenetét rekonstruálva bizonyosnak látszik, hogy műhelye mindössze egyetlen, kis méretű sajtóval volt felszerelve.

Az első magyarországi nyomdából a Chronica Hungarorumon kívül még két görög nyelvű munka latin fordítása került ki egy kötetbe nyomtatva: Basilius Magnus A költők olvasásáról és Xenophon Socrates védőbeszéde című műve. Nincs nyoma, hogy 1473 után is folytatta volna Budán a könyvnyomtatást, sem neve, sem betűi nem tűnnek fel ezt követően egyetlen más európai nyomdában sem. A Chronica Hungarorum fakszimiléjét (Horváth János magyar fordításával) megjelenésének 500. évfordulóján, 1973-ban újból kiadták.

Június 6.

Pünkösd - A Szentlélek eljövetele

Jean II Restout: Pünkösd

„És adok néktek új szívet, és új lelket adok belétek, és elveszem a kőszívet testetekből, és adok néktek hússzívet. És az én lelkemet adom belétek, és azt cselekszem, hogy az én parancsolatimban járjatok és az én törvényeimet megőrizzétek és betöltsétek.”

Pünkösd napját, azaz a Szentlélek eljövetelét és egyben az egyház megalapítását a keresztény világ vasárnap ünnepli, a húsvét utáni ötvenedik napon. Ez alkalomból a keresztény egyházak országszerte ünnepi miséket, illetve istentiszteleteket tartanak. Pünkösdöt a keresztény egyház születésnapjának is tartják. Az Apostolok Cselekedetei szerint ugyanis Krisztus mennybemenetele után az apostolok, Mária és a legközelebbi tanítványok közösen ünnepeltek: Szent Péter prédikációját követően sokan megtértek, belőlük alakultak az első keresztény gyülekezetek.

„Amikor érkezett pünkösd napja, ugyanazon a helyen mindnyájan együtt voltak. Egyszerre olyan zúgás támadt az égből, mintha csak heves szélvész közeledett volna, és egészen betöltötte a házat, ahol ültek. Majd lángnyelvek jelentek meg nekik szétoszolva, és leereszkedtek mindegyikükre. Mindannyiukat eltöltötte a Szentlélek, és különböző nyelveken kezdtek beszélni, úgy, ahogy a Lélek szólásra indította őket...”

Június 8.

179 éve, hogy megszületett Széll Kálmán politikus

„Törvény, jog és igazság” (politikai programjának mottója)

„Én ... azon iskola híve voltam és vagyok, amely elvek felett tranzakciókat nem ismer, harcba megy azokért és megáll mellettük, de azt tarja, hogy vannak szituációk, midőn az eljárásban, a részletekben a kompromisszumok terére lépni lehet és az ország érdekében néha kell, mert hiszen kompromisszumok láncolataiból áll az élet, e törvény alól a közélet sem vonhatja ki magát.”

„Politikát csinálni és az ország érdekeinek egy bizonyos megfontolt politika alapján való megvédését eszközölni olyan viszonyok között, amelyeneket az ember szeretne, sokszor nem lehet... sokszor kis kérdésekkel kell vesződnünk ... de a viszonyokat nem alakíthatjuk át másokká.”

Dr. Széll Kálmán (Gasztony, Osztrák Császárság, 1843. június 8. - Rátót, Ausztria-Magyarország, 1915. augusztus 16.) a dukai és szentgyörgyvölgyi Széll családból származó magyar arisztokrata politikus. A politika világának hétköznapi hőseként mint rendszerető közszolga, tette a dolgát. Előbb a Tisza Kálmán-kormány első pénzügyminisztere, majd 1899-től 1903-as lemondásáig a Magyar Királyság 12. miniszterelnöke volt. Reálpolitikusként a történelmi alapok és a fejlődés egységében gondolkodott. A józan pénzember mérlegelésével szemlélte a viszonyokat, s ezt Ferenc József uralkodó is - aki többször kikérte véleményét - nagyra becsülte. Széll Kálmán úgy vélte: "Tisztán pénzügyi rendszabályokkal állami pénzügyeink megjavítását nem lehet eszközölni. Közéletünk minden ágazatára kiható gyökeres intézkedésekre, közgazdasági, az ország anyagi erejének fejlesztésére irányuló rendszerszabályokra is feltétlen szükség van. Az anyagi jólét és fejlődés érdekei finom szálakkal vonják be az egész állami organizmust."

Június 9.

16 esztendeje, hogy elhunyt Bartis Ferenc, magyar költő

„Bár voltam rab, de szolga soha!”

Bartis Ferenc (írói nevén Karda) (Gyergyószárhegy, Erdély, 1936. július 4. - Budapest, 2006. június 9.) magyar író, költő, újságíró, a Magyar Írószövetség tagja. Neve összefonódott az elnyomás, a korlátozás elleni harccal, a kisebbségben élő magyarság jogai iránti küzdelemmel.

A középiskolát szülőhelyén végezte, majd Marosvásárhelyen érettségizett. A kommunista rendszert kiszolgáló karhatalmi rendőrség ötször tartóztatta le. Első alkalommal alig volt 13 éves, amikor először letartóztatták, mert részt vett szülőfaluja lázadásában a román kommunista diktatúra ellen. Egyetemi tanulmányait 1956-ban a Bolyai Tudományegyetem magyar-történelem szakán kezdte meg. Alig kezdődött el a tanév, Magyarországon kitört a forradalom. Ennek szele megérintette Bartist is. 1956. november elsején a kolozsvári Házsongárdi temetőben Dsida Jenő kriptájánál egyetemi hallgatóként elszavalta az Utószó című költeményét. A vers legendás refrénjét, amit sokan a vers címével is azonosítanak, “és mégis élünk” az egész tömeg vele együtt mondta. Ez adott ürügyet a magyarországi forradalommal és szabadságharccal rokonszenvező erdélyi fiatalok tömeges letartóztatására. Bartis Ferencet is letartóztatták, először halálra ítélték, majd ezt hét év szigorított börtönre változtatták. Végül 1964-ben 19 csonttöréssel és jobb fülére örökre megsüketítetten szabadult, fiatalságából tíz évet töltött romániai börtönökben.

Június 13.

91 éve, hogy Szegeden először tartanak szabadtéri játékokat

A XX. század első felében Európa nagy szellemi centrumaiban jöttek divatba a különböző kulturális értékekre, hagyományokra épülő fesztiválok, nagyszabású szabadtéri rendezvények.

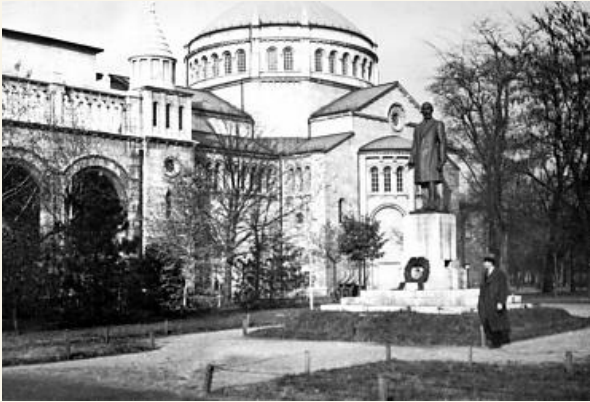
E külföldi rendezvények sikerei a magyar szellemi élet képviselőit hasonló fesztiválok megszervezésére sarkallta. Magyarországon az elsők között indították útjára a Szegedi Szabadtéri Játékokat, melynek gondolatát először 1926-ban a szegedi költő, Juhász Gyula vetette fel. A gondolatot a kulturális és politikai élet számos jeles képviselője támogatta. Az alkalmat a Fogadalmi Templom felszentelésére rendezett ünneppsorozat adta 1930 őszén.

Szegeden, az 1912-29 között épült Fogadalmi templom előtti tér árkádos egyetemi és egyházi épületekkel övezett része kitűnő akusztikájával, központi fekvésével alkalmas nagyobb szabású szabadtéri fesztiválok rendezésére. A 600 m² területű színpadon 1931. június 13-án volt a Szegedi Szabadtéri Játékok első előadása, amikor Vojnovich Géza Magyar Passió című művét adták elő, s díszletül maga a Dóm és annak homlokzata szolgált. A szabadtéri játékok hivatalosan 1933-ban Az ember tragédiája előadásával nyílt meg. Attól kezdve évente töretlen sikerrel rendeztek előadásokat bővülő műsorral és ismert vendégművészek részvételével. A sikersorozatot a II. világháború megszakította. 1959-től nyaranta ismét megrendezik a Szabadtéri Játékokat.

Június 14.

91 éve, hogy Serédi Justinián felszentelte a Regnum Marianum

A Regnum Marianum 1938-ban, előtte Csengery Antal szobra

*„Ezen templom nemcsak egyszerű plébániai templomnak készül, hanem Szent István király ezeréves gondolatának országos szimbóluma akar lenni, mely éppen a szocialista munkásnegyedben, honnan a kommunizmus romboló munkája megindult, akarja hirdetni Mária országának törhetetlen tradícióit.”
(Zichy Gyula kalocsai érsek)*

A Regnum Marianum fogadalmi templom volt, s 1919 után annak emlékére építették, hogy Magyarország megszabadult a tanácsköztársaságtól.

“Emeljük e templomot, hogy maradandóan emlékeztessen mindenkit a vörös rémuralom borzalmaira, melyeket ránk zúdított egyházunkról és hazánkról megfélemlített hűtlenség, önzés és gyűlölködés. Emeljük e templomot, hogy a megcsonkítás és anyagi romlás közepette fennen hirdesse és szolgálja az ezer éves integer-Magyarország, a történelmi Regnum Marianum gondolatát.”
A Regnum Marianum Magyarország régi katolikus elnevezése. Jelentése: Mária Ország (Királysága). A név abból a hagyományból ered, mely szerint az örökös nélkül maradt Szent István király halála előtt a Szent Koronát és az országot Szűz Máriának ajánlotta fel. A templom hivatalos neve Magna Domina Hungarorum, azaz Magyarok Nagyasszonya volt, népszerűbb nevét az építést kezdeményező szervezetről kapta.

A Regnum Marianum katolikus papok közösségeként alakult 1896-ban. Kilenc katolikus pap hozta létre Budapesten az ifjúság nevelése céljából. A Regnum Marianum mintegy fél évszázadon át foglalkozott a többnyire szegény sorsú gyerekekkel. Cserkészcsapatokat, Mária-kongregációkat, sport-, színjátszó és bábozó csoportokat, énekkart vezettek, vonzó szórakozási-tevékenységi lehetőségeket teremtve a vallásos, de a vallásilag közömbös fiatalok számára is. Megfogalmazásuk szerint céljuk, hogy Magyarország Mária országa legyen, ahogy azt Szent István király

megfogalmazta. Jelmondatuk így hangzott: „A kegyelem a természetre épül.” Az alapítók legfőbb mentora Prohászka Ottokár volt, aki jelentős támogatást biztosított. Kiadták a Zászlónk, a Nagyasszonyunk és a Kispajtás c. ifjúsági lapokat. A mozgalmat 1902-ben ismerték el Rómában, a magyarországi cserkészmozgalom alapítói közé tartozott, és egyre meghatározóbb szerepet töltött be a katolikus fiatalok szellemi és fizikai nevelésében.

Az 1919-es esztendő végén az Esztergomi Főegyházmegyei Hatóság az erzsébetvárosi plébániától leválasztva megalapította a Magyarok Nagyasszonya plébániát, melynek hivatalos neve Magna Domina Hungarorum lett. Átmenetileg a Damjanich u. 50. sz. alatt működött, de lelkes plébánosa, Shvoy Lajos - aki kinevezését megelőzően is már régóta tagja volt a Regnum Marianumnak - kezdeményezésére 1921-ben Templom-építő Bizottság alakult az egykori horvát bán, Skerlecz Iván vezetésével. A bizottság munkájának köszönhetően 1924. december 15-én építészeti tervpályázatot hirdettek ki a Városliget szélén felépítendő Magyarok Nagyasszonyáról Nevezett Plébániatemplom tervezésére. A részletesen meghatározott építési programnak a bírák szerint leginkább a fiatal Kotsis Iván terve felelt meg.

1902-ben jelent meg a szervezet hivatalos lapja, a Zászlónk című folyóirat első száma. Ebben Prohászka Ottokár programadó vezércikkében így írt: „Magyar ifjúság! Egy szavam van hozzád: Neked élned, virágoznod, boldogulnod kell; elsorvadnod, elpusztulnod nem szabad. - Igen, élned kell!” Az ünnepélyes alapköletételre Csernoch János bíboros jelenlétében 1925. október 10-én került sor.

A tényleges építkezés azonban csak közel egy év múlva, 1926. augusztus 11-én kezdődhetett meg. A költségeket adományokból fedezték, ami a kirobbanó gazdasági válság miatt egyre lassabban csörgedezett. A munka ennek ellenére is hatalmas lendülettel és lelkesedéssel folyt, majd gróf Mailáth Gusztáv támogatásával 1931-re készült el. A kényszerű spórolás miatt azonban elmaradt a 35 méter magasra tervezett harangtorony felépítése, csupán a legalsó, 16 méteres szakasza készült el.

Felszentelésére 1931. június 14-én került sor Serédi Jusztinián hercegprímás közreműködésével.

A Regnum Marianum a 30-as években

A templom pontosan a Damjanich utca tengelyében állt, bejáratával az Aréna út (Dózsa György út) felé nézett. A hívek 22 lépcsőn kapaszkodtak fel a bejáratot rejtő boltíves nyílású előcsarnokhoz, ahol a torony alapjául is szolgáló négyzet alakú térbe léphettek be. Az előtérből jobbra és balra lépcsők vezettek fel az orgonakarzatra, valamint a tetőtérbe, előre pedig a centrális terű templomtérbe juthatott a látogató. A tervező Kotsis Iván szerint a Regnum Marianum „több mint plébániatemplom”, és a benne megnyilvánuló gondolat egyediségét, és nagyszerűségét kívánta kifejezni a centrális elrendezéssel. A központos teret egy 20 méter átmérőjű, és 25 méteres magasságú kupola fedte le. Tornyát, egyedülálló módon a Szent Korona másolata ékesítette. A belső teret számos kortárs műalkotás díszítette, melyeket ajándékba kapott a plébánia.

A csaknem 2500 ember befogadására alkalmas templom 1820 négyzetméteres belső tere alatt altemplom létesült. Erősen emlékeztet a jeruzsálemi Szent Sír templomára.

71 esztendeje megkezdik a Regnum Marianum templom lebontását

A Regnum Marianum 1938-ban, előtte Csengery Antal szobra

Budapest elveszett templomai között kivételes helyet foglal el a Regnum Marianum templom. Olyan indokolatlan, ideológiai templomrombolásra, amely a sztálini Szovjetunió legsötétebb korszakát idézi, Budapesten nem volt példa... Egyetlen kivétellel: ez a városligeti Magyarok Nagyasszonya templom, amelyet az építető szervezet után többnyire Regnum Marianumként emlegetnek. Így lett a Magyarok Nagyasszonya templom nem csak egy imahely a sok közül, hanem egy szimbólum: az értelmetlen, barbár, országpusztítás és erőfitogtatás szimbóluma, amelynek még föld alatti romjai is jelképes üzenetet hordoznak.

Annak ellenére, hogy a templom viszonylagosan megúszta a II. világháborút, a felvonulási tér kialakítására hivatkozva - Sztálin születésnapjára szánt ajándékként - elhatározták a templom felszámolását. A bontást - hasonlóan a később lerombolt Nemzeti Színházhoz - nem támasztotta alá valós építészeti indok, csak politikai. Sorsát a magyar nemzeti identitást és nemzeti hagyományokat eltörölni kívánó „kultúrpolitika”, valamint a rendszer elnyomógépezetének demonstrálási vágya pecsételte meg.

A bontási munkálatok megkezdése előtt az elszántabbak élőlánccal vették körbe az épületet. A tömeget az ÁVH tagjai feloszlatták, a résztvevőket az államhatalom több évtizedes börtönnel büntette. És 1951. szeptember 23-án elkezdődött a bontás, amit a lehető legnagyobb csendben, és a leggyorsabban akartak elvégezni. De az ingoványos területen beton cölöpökre épült vasbeton szerkezetű templom elemei ellenálltak a bontócsákányoknak és a korabeli gépek is alig-alig fogtak rajta. Így a bontás több mint fél évig tartott és csak katonai segédlettel, robbantásokkal sikerült porba tiporni. A romokat a hatalmas területű altemplomba döngölték be, majd a területet lekövezték.

Június 17.

174 éve, hogy megindul az önálló magyar bankjegy kibocsájtás

Magyarországnak a mohácsi vészt követően nem volt saját pénzrendszere, így későbbi fejlődését az ebből fakadó rendezetlen pénzügyi helyzet jelentős mértékben akadályozta. A magyar ipar- és kereskedelem csak nagyon nehezen és drágán juthatott pénzhez.

Mária Terézia 1772-ben elrendelte hitelpénztár felállítását Magyarországon, melynek feladata volt többek között az államkincstár és a magánszemélyek kölcsönszükségleteinek a kielégítése, de lényeges változást ez nem eredményezett. 1807-ben törvény útján hivatalosan is eltörölték az önálló

magyar pénzrendszert, és az úgynevezett konvenciós német forintot, a rénsi forintot tették meg hivatalos pénzzé. Miután ilyen konvenciós német forintból nem volt elég forgalomban, ezért Mária Terézia engedélyezte a bankócédulák, azaz a papírpénz kibocsátását. De Ausztria kormányai visszaéltek a papírpénzbe vetett bizalommal. A napóleoni háborúk idején annyi papírpénzt nyomtattak, hogy kétszer is le kellett értékelní őket. Miközben a pénzveréshez szükséges nemesfém nagy része Magyarországról került Bécsbe, Magyarországnak ebbe mégsem volt semmi beleszólása. Ugyanakkor neki kellett viselnie az elértéktelenedés következményeit, mivel mezőgazdasági terményeiért csak ezt a gyors ütemben elértéktelenedő papírpénzt kaphatta ellenértékként. Bankhitel is csak a birodalom nyugati felén volt. Magyarországnak nem volt váltójoga és így az itt élő gazdálkodó nem kapott váltóhitelt. E probléma megoldására született Széchenyi Hitel című munkája, melynek az adta meg az apropóját, hogy 1828-ban még ő sem kapott hitelt birtokai modernizálására.

Az egész Európán végigsöprő forradalmi megmozdulások hatására a király 1848. április 11-én szentesítette azokat a törvényeket, amelyek lerakták a kapitalista modernizáció alapjait Magyarországon. A felelős magyar kormány, amelyben Kossuth Lajos lett a pénzügyminiszter, üres államkasszát és megbénított üzleti életet vett át.

A bécsi Rothschild ház hajlandó lett volna hitelezni a magyar kormánynak, de cserébe azt követelte, hogy az ismerje el az ő bankjegykibocsátómonopóliumát Magyarország területén és fizessen kamatot ezután a pénz után. Kossuth ezt elutasította és az önálló magyar pénzrendszer mellett döntött. 1848. június 17-én szerződést kötött a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankkal önálló magyar bankjegy kibocsátására. Augusztus 5-én jelentették be az ún. Kossuth-bankók első címletének, a kétforintosnak forgalomba hozatalát. A tényleges pénzforgalom augusztus 13-án indult.

Június 18.

Megszületett Vitéz nagybányai Horthy Miklós

„Mindannyiunk közös, szent célja Magyarország felszabadítása!”

„Mély a tenger és végtelen... De mélyebb szeretetem, mely szülőhazámhoz fűz, és végtelenebb vágyódásom, mely a magyar földre és a magyar nép körébe hazavonz!”

„Hírnév, kincs, dicsőség nem adhat földi boldogságot, önmagunkban kell azt keresnünk, a szív nyugalmában s az erkölcs tiszta érzet ártatlan örömeiben.”

„... Aki csak valaha is szerepet vitt a közéletben, jól tudja, hogy a pártoskodó gyűlölködés vagy kedvezés egyoldalú megítélésével szemben senki sem számíthat mentességre. A tárgyilagos ítéletmondás a történelem feladata...”

„A kormányzó újrateremtette az évszázadok óta nem létező magyar államot. Ez Horthy Miklós elévülhetetlen érdeme.” (Nemeskürty István)

„Horthy Miklós, akármilyen tragikusan végződött országlása, a magyar nép emlékezetében mindig a nemzet nagy fia lesz. Egyéni kvalitásai, jelleme, lovagias lénye, szándékainak tisztasága, minden kritikán felül álló jóakarata és népe iránt érzett olthatatlan szeretete: ezek mérik ki az ő helyét történelmünkben.”

(Kállay Miklós)

Becsületessége és bátorsága éppen úgy erénye volt, mint lélekből fakadó kötelességtudata. Ellentétben minden más »nagy emberrel, különösképpen nem volt sem hiú, sem törtető, sem önző. Nem kereste azokat a magas hivatalokat, melyeket rákényszerítettek, inkább elfogadta azokat, abban a reményben, hogy így rajongásig szeretett hazáját szolgálhatja. Szigorú volt, amikor kellett, de az alaptermészete kedves, szívélyes. (Nicholas Roosevelt)

Vitéz nagybányai Horthy Miklós (Kenderes, 1868. június 18. - Estoril, Portugália, 1957. február 9.) az Osztrák-Magyar Haditengerészet tengerész-tisztje, 1909-1914 között Ferenc József szárnysegédje, ellen-tengernagyként a flotta utolsó főparancsnoka volt. Az uralkodó a világháború végén altengernaggyá léptette elő. Az első világháborút követő proletárdiktatúra összeomlása után megszilárdította az államhatalmat. 1920. március 1-jétől 1944. október 16-áig ő volt a Magyar Királyság kormányzója. Portugáliai emigrációban halt meg 1957-ben. 1993. szeptember 4-én temették újra Kenderesen.

Június 19.

21 esztendeje, hogy a Magyar Országgyűlés, A magyar szabadság emléknappá nyilvánította június 19.-ét

Az Országgyűlés 2001. május 8-án elfogadta az ország szabadsága visszaszerzésének jelentőségéről és a magyar szabadság napjáról szóló koalíciós előterjesztést, amely június 19-ét - az utolsó idegen megszálló katona távozása emlékére - nemzeti emléknappá, június utolsó szombatját pedig a magyar szabadság napjává nyilvánította. 1944. március 19-e óta először nem állomásozott idegen katona magyar földön, az ország

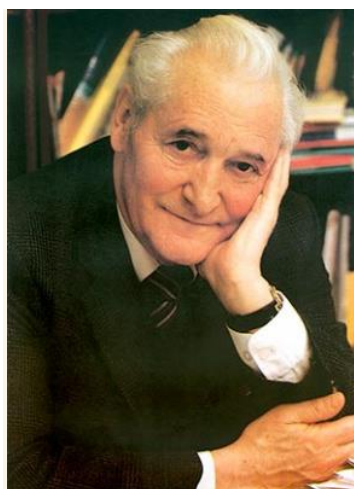
visszanyerte önállóságát. Az 1990. március 10-én Moszkvában megkötött magyar-szovjet kormányközi egyezmény 1991. június 30-át rögzítette a kivonulás befejezéseként, a szovjet alakulatok távozása azonban a tervezettnél két héttel hamarabb megtörtént.

A hazánkban állomásozó Déli Hadseregcsoporthoz 1990 márciusában kezdte meg kivonulását Magyarországról. A szovjet katonákat hazaszállító első katonavonatot, amely a Veszprém megyében szolgálatot teljesítő harc-kocsiezred egy gépesített lövész zászlóalját vitte a Szovjetunióba, 1990. március 13-án hagyta el Magyarország területét. A felszereléseket, harcászati eszközöket és a lebontott laktanyák épületelemeit a záhonyi átrakó pályaudvaron létesített katonai rakodóbázison tették át a magyar szerelvényekből a szovjet vagonokba. A több mint egy éves művelet során összesen másfélezer, katonákat és eszközöket szállító szerelvény távozott „menetrend” szerint az országból. A katonák naponta egy-egy szerelvényt indítottak útnak a szomszédos ország közeli-távoli vidékeire. Az 1991. június 16-án elindult utolsó katonavonatot a felszámolt rakodóbázisok felszereléseit vitte magával. A személyi állomány kivonása ezzel párhuzamosan zajlott. Az első, szovjet katonákat hazaszállító katonavonatot, amely a Veszprém megyében szolgálatot teljesített harc-kocsiezred egy gépesített lövész zászlóalját vitte a Szovjetunióba, 1990. március 13-án hagyta el Magyarország területét. Az utolsó szovjet katona, Viktor Silov altábornagy, a hazánkból kivonult Déli Hadseregcsoporthoz parancsnoka 1991. június 19-én 15 óra 01 perckor a záhony-csapi hídnál lépte át a magyar határt.

Június 20.

4 esztendeje, hogy elhunyt Kányádi Sándor, költő

„Legelső a nemzet, második a család, és csak harmadsorban nézd a magad javát!”

„Egyetlen hazánk van: ez a magyar nyelv.”

„Szaporodjon ez az ország
Emberségbe`, hitbe`, kedvbe`,
s ki honnan jött, soha soha
ne feledje."

„Végzem, mit az idő rám mér,
végzem, ha kell százszorozva!
Hinni kell csak, s följutunk mi,
föl a fényes csillagokba!"

„Mikor a kisember fillérekben számol,
Mikor a drágaság az idegekben táncol,
Mikor a gazdag milliót költ: hogy éljen,
S millió szegény a nincstől hal éhen,
Ó lélek, ne csüggedj! Ne roskadj bele!
Nézz fel a magasba, tedd össze két kezed,
S kérd: Uram! - Add meg a napi kenyerünket!"

„Addig vagyunk magyarok, amíg magyarul beszélünk, magyarul
gondolkodunk, magyarul tanulunk."

„Én nem határon túli magyar vagyok, hanem határtalanul magyar."

„Aki közügyeket vállal föl, az a vállát is tegye alá."

„Az igazi vers nemcsak sorokból áll, hanem igazságokból is."

„A vers olyan, mint a lábbeli: mindenki a maga lelki lúdtalpa szerint
taposhatja."

„Badarság lenne azt mondani, hogy nem esik jól az elismerés. A legnagyobb
díjnak és elismerésnek mégis azt tartom, hogy vannak olvasóim."

„Az igazi költő esetében (...) csak halála után derül ki teljes bizonyossággal,
hogy az volt-e, aminek hitték őt, aminek hitte olykor maga is magát. Akkor
derül ki, hogy az unokák, dédunokák érdemesnek tartanak-e valamit kézbe
venni."

„Csínján a múlttal!
Részeg lehetsz tőle, de
jóllakott soha."

„Falak omolhatnak,
kövek is váshatnak,
magaslik, nem porlad
a megtartó
példa."

„Csak az nem fél kit a remény
már végképp magára hagyott."

„A hazafiság, ha izzó is, senki mást ne perzseljen."

„aki megért
s megértet
egy népet
megéltet"

Kányádi Sándor (Nagygalambfalva, 1929. május 10. - Budapest, 2018. június 20.) a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas erdélyi magyar költő, a Digitális Irodalmi Akadémia alapító tagja, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja.

Június 21.

251 éve, hogy a Szent Jobb Budára érkezett

A Szent Jobb az 1862-ben Lippert József tervei alapján készített neogótikus ereklyetartóban

1771. június 21-én Budára érkezett Szent István királyunk épségben megmaradt jobb keze. Az ereklyeként számon tartott Szent Jobb Mária Teréziának köszönhetően ekkor került Raguzából először Bécsbe, majd onnan Budára. A Szent Jobb hosszú évek óta a budapesti Szent István Bazilikában található.

Az 1038-ban elhunyt Szent Istvánt végakarátának megfelelően a székesfehérvári bazilika közepén álló márványszarkofágban helyezték végső nyugalomra. A fehérvári káptalan a későbbi zűrzavaros időkben azonban tartott a bebalzsamozott holttest megszenteltségtelenítésétől, ezért a testet a székesegyház kriptájában helyezte biztonságba. István király mumifikált jobb kezét - mivel csodás erőt tulajdonítottak neki - a kiemelés közben leválasztottak a testről, és a sírkamra helyett a kincstárban helyezték el.

A mumifikálódásról Bochkor Ádám orvos írt először, aki 1951-ben megvizsgálhatta a Szent Jobbot. Állítása szerint az 1038-tól az áthelyezésig eltelt 45 év elegendő idő volt István király holttestének teljes felbomlásához. A jobb épségét valószínűleg annak köszönheti, hogy a kéz volt a hanyatt fekvő halott legmagasabban lévő testrésze és a meleg levegőben mumifikálódhatott. Ez a jelenség délen, a meleg, száraz levegőnek kitett holttestek esetében nem olyan ritka, mint a magyarországi éghajlaton. A Szent Jobbot 1988-ban Szentágothai János és 1999-ben Réthelyi Miklós professzorok vezetésével

alapos anatómiai vizsgálatnak vetették alá. Mindkét esetben megállapították: egy 900-1000 éves, mumifikálódott, erős szorítású férfi kézfej található az ereklyetartóban. A testrészt természetes módon mumifikálódott, mindenféle emberi beavatkozás nélkül, és igen jó állapotban van.

A Szent Jobb története aztán úgy folytatódott, hogy egy bizonyos Merkúr nevezetű kincstárőr a kincstárból ellopta István király jobbját és elrejtette bihari birtokán. A szentté avatás idejére Szent László király szerezte vissza. Első királyunk tiszteletére a Szent Jobb megtalálásának helyén - a szent ereklye méltó elhelyezésére - László király megalapította a szentjobbi apátságot. (Az apátság, s a körülötte kialakult mezőváros neve Szentjobb, a mai Románia területén található, román neve: Siniob) Ezt követően az ereklyét évszázadokig itt, a lovagkirály által alapított apátságban őrizték.

Az Aranybulla (1222) a Szent Jobb tiszteletét törvénybe iktatta. A Jobb kifejezés itt még nemcsak a ma is látható kézfejet jelenti, hanem az egész kart, amelynek rajza (egy könyökben meghajlított kar) a szentjobbi apátság pecsétjén látható.

A XV. században kezdődött a Szent Jobb vándorútja, mikor is először Székesfehérvárra vitték, majd a török uralom alatt Boszniába, később (1590 körül) Raguzába, a mai Dubrovnikba került, az ottani domonkos szerzetesekhez. Mikor Mária Terézia tudomást szerzett az ereklye hollétéről, mindent elkövetett annak visszaszerzése érdekében. Hosszadalmas diplomáciai tárgyalások után a raguzaiak kiadták, így 1771. április 16-án már Bécsben csodálhatták a hívek, majd 1771. június 21-én nagy pompával Budára szállították. Itt a Szent Jobbot az Angolkisasszonyok gondjaira bízta Mária Terézia, s egyben elrendelte Szent István napjának, augusztus 20-ának megünneplését. A királynő pénzt is veretett a visszaszerzés emlékére. Az ereklye első magyarországi „körútja” is hazahozatalakor történt. Ekkor Győrött és Pannonhalmán helyezték ki közszemlére.

Az 1800-as évek elején II. József rendeletére a keresztesek férfirendje őrizte, majd a rend megszűnése után, 1865-től az esztergomi főegyházmegye feladata volt a Szent Jobb biztonságos őrzése. Az 1900-as évek elején a budavári palota Zsigmond-kápolnájába került, ahol 1944-ig volt látható. Szent István halálának kilencszázadik évfordulóján, 1938-ban a Szent Jobb az úgynevezett 'aranyvonaton' országjárásra indult, s ez a körút jelentős mértékben hozzájárult Szent István király emlékezetének ébren tartásához.

Szent István napi körmenet a Millennium évében

A Szent Jobb, amely a második világháború alatt egy rövid időre ismét eltűnt, a koronázási ékszerekkel együtt elhurcolták, és egy salzburgi barlang mélyén rejtették el. Itt talált rá az amerikai hadsereg, s megőrzésre a salzburgi érseknek adták át. Az Amerikai Katonai Misszió három tagja hozta vissza Magyarországra, az 1945. augusztus 20-i körmenetre.

Az 1945-ös ünnepség végén a Szent Jobbot visszavitték az Angolkisasszonyok zárdájába, és ott őrizték a rend feloszlatásáig. 1947-ben a Szent Jobb-körmeneteket betiltották, az ereklyét pedig a Szent István Bazilika plébániájának páncélszekrényében rejtették el. Itt zárt tabernákulumban, nem látható módon őrizték. Később az őrzési helyet felújították, és Szent Jobb-kápolnának nevezték el. Egészen 1987. augusztus 20-ig nem volt szabad nyilvános körmenetben tisztelni Szent István jobbját. Ekkor a Szent István Bazilikában Dr. Paskai László bíboros, esztergomi érsek fölszentelte a Szent Jobb kápolnát, amelynek építését a néhai Lékai László bíboros kezdeményezte. Itt helyezték el az ereklyét, mely azóta is látogatható.

Június 27.

976 éve, hogy megszületett Szent László király

„erős volt a keze, tetszetős a külseje, s miként az oroszlánnak, hatalmas lába-keze, óriási a termete, a többi ember közül vállal kimagaslott: így árasztotta el az adományok teljessége, s ez már testileg is méltóvá nyilvánította a királyi koronára. Amikor látta, hogy kitüntető javakkal dicsekedhet, nem fuvalkodott fel göggyében, nem foglalta el mások jogait ármányosan vagy erőszakkal, hanem a kapott jótéteményekért köteles hálát adva annak, aki

megelőző érdemek nélkül szokta osztogatni a javakat, valahányat észrevett magában, Isten tiszteletének szentelte. “

„... „erős karja, hívő szelíd lelke
A magyart erősre és nagyra nevelte.”
„Te arcul teljes, szép piros voltál.
Tekintetemben embereknél kedvesb,
Beszédemben ékes, karodban erős,
Lám mindent te ejtesz, ki tevéled küzdik.
Tagodban ékes, természetben díszes,
Válladtul fogva mindeneknél magasb,
Csak szépséged császárságra méltó,
Hogy szent korona téged méltán illet.
Testemben tiszta, lelkemben fényes,
Szívedben bátor, miként vad oroszlán,
Azért neveztek bátor Lászlónak,
Mikoron méglen ifjúdad volnál.”
(középkori ének)
„Ó, mily boldog s milyen ékes,
szent nevével fényességes
Várad híres temploma!”